

*Переднє слово***ТЕОРІЯ БЕЗ ПРАКТИКИ – МЕРТВА,
ПРАКТИКА БЕЗ ТЕОРІЇ – СЛІПА**

*Споконвічно навчання і виховання
підростаючого покоління є підґрунтям
майбутнього будь-якого суспільства.
Нині, коли людство стоїть перед загрозою
глобальних катаклізмів, освіта має стати
провідним чинником визначення перспектив
суспільного розвитку.*

Сучасні дослідники часто протиставляють знаннєвий і компетентнісний підходи до навчання. Утім, на нашу думку, це не зовсім правильно, адже знання є першоджерелом будь-якого пізнання. Саме тому слід добирати саме ті знання, які є цінними для задоволення потреб людини, для її повноцінної життєдіяльності. Ще давньогрецький філософ-матеріаліст Епікур (341–270 рр. до н. е.) наголошував: «Найголовнішою ознакою повного знання людини, яка досягла досконалості, є вміння швидко користуватися знаннями».

Сучасна українська освіта спрямована на гуманізацію, що передбачає її співзвучність із сучасними тенденціями пізнання – з людиноцентризмом.

У статті 35 Закону України «Про освіту» наголошується, що «Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, завоювання визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, **людину** (курсив наш – Г. В.), суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення».

Унікальність феномена людини як об'єкта наукового дослідження криється в єдності законів розвитку природи і суспільства, тож потреба в синтезі знань, що накопичуються в різних науках, є надактуальною. У досить складному і суперечливому процесі диференціації та інтеграції людинознавчих дисциплін ідея верховенства людиноцентристського підходу у системі наук про людину видається, передусім, як цільова настанова, покликана науково організувати й спрямувати комплексне вивчення людини як системи. Отже, вивчення людини, спрямоване на інтегральний освітній результат, не буде по-

вноцінним поза формуванням системи знань про людину, поза пізнавальним і ціннісно-смысловим розвитком особистості.

Звернення лише до інтелектуальної сфери свідомості учнів старшої школи під час навчальної діяльності є недостатнім. Світоглядне осмислення людини вимагає органічного поєднання наукових і етичних уявлень про неї. Психологи зазначають, що формування ціннісно-світоглядних установок передбачає ціннісно-орієнтовану діяльність, яка ґрунтується на апеляції як до розуму, так і до почуттів. Позанаукові форми знань – мистецтво, література – впливають на особистість цілісно, допомагають зрозуміти людину іншу: з іншої країни, з іншої епохи, з іншої культури. Водночас, помітно успіхи філософської науки у формуванні теорії цілісності людини. З огляду на викладене, наголосимо, що саме системний, інтегративний підхід є ключовим у пізнанні людини.

«Тільки система, звісно, розумна, яка виходить із самої сутності предметів, – пише К. Д. Ушинський, – дає нам повну владу над нашими знаннями. Голова, наповнена уривчастими, незв'язними знаннями, схожа на комору, у якій безлад і де сам хазяїн нічого не відшукає; голова, де тільки система без знань, схожа на крамницю, у якій на всіх ящиках є написи, а в ящиках порожньо».

Підсумовуючи окреслене, ми цілком погоджуємось із словами О. В. Суворова, що теорія без практики мертва, тож усі свої наукові доробки апробуємо й упроваджуємо. Наші спільні з педагогічним колективом Тетерівської гімназії напрацювання слугуватимуть справі розбудови української школи, ефективності навчання задля подальшого удосконалення суспільного життя. Ми сподіваємося, що наші здобутки стануть у нагоді й учителям і учням, бо, продовжуючи вислів О. В. Суворова, «практика без теорії сліпа».

Згідно з Положенням про експериментальну діяльність (експеримент) у Національній академії педагогічних наук України, затвердженим постановою Президії НАПН України (від 20 грудня 2012 р. №1-7/14-404) лабораторія дидактики Інституту педагогіки здійснює експериментальну перевірку правильності й можливості ефективного застосування: концептуальних положень і складових нових соціально важливих педагогічних і психологічних теорій, гіпотез; освітніх інновацій на базі експериментальних закладів. Таким експериментальним закладом є й Тетерівська гімназія, яка вже два роки сприяє науковцям у здійсненні педагогічних експериментів. За плідну співпрацю колектив гімназії нагороджено Почесною грамотою НАПН України, а також грамотою Інституту педагогіки за впровадження здобутків лабораторії дидактики.

Г. О. Васьківська